

Ve směnečném sporu o zaplacení 50.000 Kč s přísl. soud první stoliice (krajský soud v O.) zamítl návrh žalovaných na odmítnutí soudců zasedajících v rozhodujícím senátě, a to jak soudců z povolání, tak soudce laika. Rekursní soud (vrchní soud v B.) odmítl rekurs žalovaných jako opožděný, ježto byl podán po uplynutí 8denní lhůty výtčené v § 552 č. 2 c. ř. s.

Nejvyšší soud uložil rekursnímu soudu, aby o rekursu věcně rozhodl.

D ů v o d y:

Podle § 555 č. 2 c. ř. s. činí lhůta k podání rekursu v řízení ve věcech směnečných 8 dnů. Napadené usnesení však nebylo vydáno v tomto řízení, nýbrž z podnětu a u příležitosti zvláštního řízení, týkajícího se odmítání soudců, které však jest upraveno zvlášť v §§ 19 až 25 j. n., a to i co do instančního pořadu (§ 23 j. n.). Neobsahuje-li toto řízení samostatného předpisu o lhůtě rekursní, platí pro ně pravidelná lhůta rekursní podle § 521 c. ř. s., tedy lhůta 14denní, a nelze užítí výjimečného ustanovení o řízení ve věcech směnečných (srov. rozh. Gl. U. n. ř. č. 5397 a Neumannův Komentář k § 24 j. n.). Podle toho byl tedy rekurs proti usnesení prvního soudu podán včas, a nebylo proto jeho odmítnutí pro opožděnost zákonem odůvodněno.

Čís. 16494.

§ 265 obč. zák. nebyl dotčen zákonem o syndikátní odpovědnosti č. 112/1872 ř. z.

Nelze-li předem vyloučiti spoluvinu poručníka nebo jiné třetí osoby na škodě vzniklé z vedení poručenství nebo obstarávání poručencových záležitostí, musí se poškozený nezletilec domáhati náhrady škody nejprve na poručníkovi nebo na tom, komu lze přičítati zavinění, a teprve kdyby náhrady na uvedených osobách nedosáhl, mohl by se jí podle okolností jednotlivého případu domáhati podle § 1 zák. č. 112/1872 ř. z. na provinilém soudcovském úředníku a na státě jako rukojmím a plátcí.

(Rozh. ze dne 15. listopadu 1937, Co I 8/37.)

Žalobkyně Anna S. ml., provdaná U., se na soudcovském úředníku Dr. J. F. a Československém státě domáhá syndikátní žalobou, aby byli uznáni povinnými zaplatiti jí rukou společnou a nerozdílnou k rukám jejího zástupce Dr. Emila A. částku 2.450 Kč s přísl. a zaplatiti za ni Kateřině P. 11.463 Kč 12 h s přísl. a Josefu E. 3.172 Kč 35 h s přísl., tvrdíc, že za uvedené částky ručí žalovaný Dr. J. F., poněvadž jako poručenský soudce zanedbal úřední povinnosti, jež mu ukládají §§ 232 až 236 obč. zák. a §§ 183 až 198 nesp. pat., a spatřujíc zanedbání těchto povinností v tom, že Dr. J. F. jako poručenský soudce nehleděl, aby dědičný podíl byl žalobkyni zachován a zajištěn, nýbrž že dovolil, aby

ho bylo užito poručenstvem k spekulaci, aby žalobkyniny nemovitosti byly zadluženy a žalobkyně se stala osobní dlužnicí, aby byla uzavřena stavební smlouva, která byla velmi riskantní, a aby byly nemovitosti na její újmu prodány, dále že všechna uvedená právní jednání vrchnoporučensky schválil bez dotazu znalců a bez zřízení kolisního opatrovníka, který by si byl mohl na jeho nesprávný postup stěžovati, a konečně že se před schválením kupní smlouvy nepřesvědčil, zda má žalobkynina matka peníze. K odůvodnění žaloby přednesla: Žalobkyně, jež se narodila dne 30. listopadu 1912, připadl z pozůstalosti jejího otce Františka S., zemřelého roku 1914, dědický podíl 2.450 Kč, který byl knihovně zajištěn na nemovitostech její matky Anny S. Poručnicí byla žalobkynin ustanovena její matka Anna S. Ta prováděla se svým nemovitým majetkem různé transakce a nakonec zajistila žalobkynin dědický podíl na svých nemovitostech, zapsaných ve vložkách č. 80 a 422 pozemkové knihy pro kat. území D.-Ž. Kupní smlouvou ze dne 16. srpna 1926 byly uvedené nemovitosti prodány za 40.000 Kč Antonínu a Marii W., kteří však nepřevzali knihovní pohledávku žalobkyninu k zaplacení, poněvadž kupní cena měla býti zaplacená hotově, a proto musila býti pohledávka žalobkynina ze zavazených nemovitostí vymazána. Místo prodaných nemovitostí koupila žalobkynina matka za 30.000 Kč jiné nemovitosti a dala je připsati žalobkyni. Poněvadž dědický podíl žalobkynin nestačil na zaplacení kupní ceny, bylo potřebí obstarati si na zaplacení kupní ceny peníze a bylo vypůjčeno od Ch-ské spořitelny 10.000 Kč a od notáře H. T. 2.000 Kč a bylo za tyto zápůjčky vloženo na koupené nemovitosti právo zástavní, a to za prvou pohledávku v prvním pořadí. Kupní smlouvou z 19. listopadu 1928 prodala žalobkynina matka nejvzácnější část uvedených nemovitostí za 31.500 Kč, takže žalobkyni zbyly z celých nemovitostí pouze pozemky č. kat. 159 a 180, které byly z dosavadní vložky bez závad odepsány a zapsány pro žalobkyni ve vložce č. 733 téže pozemkové knihy. Na srážku kupní ceny převzali uvedení kupitelé pouze pohledávku Ch-ské spořitelny ve výši 10.000 Kč. Žalobkynina matka uzavřela potom s Kateřinou P. stavební smlouvu a náklad na stavbu měl býti hrazen ze zbytku kupní ceny 21.500 Kč, jež byla dosažena za nemovitosti, zapsané ve vložce č. 711 pozemkové knihy. Po provedení stavby dala si Kateřina P. zajistiti pohledávku 14.460 Kč 52 h na nemovitosti patřící žalobkyni. Ještě před tím byla na tytéž nemovitosti vložena zástavní práva za pohledávky Městské spořitelny v L. K. 20.000 Kč a za dědický podíl žalobkynina bratra Františka S. 2.450 Kč. Na žalobkynino jméno byly pak učiněny ještě další dluhy. Městská spořitelna v L. K. vedla potom nemovitosti žalobkyniny do dražby a byly nemovitosti ty dne 28. prosince 1931 exekučně prodány a vydraženy Kateřinou P. za 40.000 Kč. Při rozpočtení nejvyššího podání vyšla knihovní věřitelka Kateřina P. z části a knihovní věřitel Josef E. zcela na prázdno. Žalobkyni vzešla škoda tím, že přišla o svůj dědický podíl 2.450 Kč s přísl., a dále tím, že ručí jako osobní dlužnice za schodek, s kterým vyšli při rozvrhu na prázdno knihovní věřitelé, a to Kateřina P. s částkou 11.463 Kč 12 h s přísl. a Josef E. ve výši 3.172 Kč 35 h s přísl. Soud prvního stolu

(vrchní soud v P.) uznal mezitímním rozsudkem, že žalobní nárok není důvodem po právu, a to konečně.

Nejvyšší soud potvrdil napadený rozsudek s dodatkem, že se žaloba zamítá pro tento krát.

Důvody:

Žalobkyně spatřuje škodu, kterou prý jí způsobil žalovaný soudní rada Dr. J. A. F. přestoupením úřední povinnosti ve výkonu svého úřadu jako poručenský soudce, v tom, že byla připravena o svůj dědický podíl 2.450 Kč se 4% úroky od 26. prosince 1928 a že se stala osobní dlužnicí Kateřiny P. a Josefa E. co do částek 11.462 Kč 12 h a 3.172 Kč 35 h s příslušenstvím.

Ze spisů P 63/26 je patrné, že dědická pohledávka žalobkyně v částce 2.450 Kč s přísl., která jí připadla z pozůstalosti po otci Františku S., byla původně na základě odevzdací listiny okresního soudu v P. ze dne 13. června 1918, č. j. A 141/17-11 (P 34/17-14), knihovně zajištěna ve vložce č. 7 kat. území O. jako vložce hlavní a ve vložkách č. 97 a 110 téhož kat. území jako vložkách vedlejších. Vlastníci uvedených nemovitostí byla žalobkynina matka Anna S., později provdaná H. Po prodeji těchto nemovitostí bylo knihovní zajištění řečené pohledávky převedeno podle zástavní listiny ze dne 27. prosince 1922 na vložky č. 57, 66 a 78 kat. území D. L. a pak na základě prohlášení ze dne 16. června 1924, č. j. P 308/22-64, poručenským soudem schváleného, na vložky č. 80 a 422 kat. území D. L.

Usnesením okresního soudu v L. K. ze dne 3. března 1927, č. d. 149/27, bylo podle kupní smlouvy ze dne 2. října 1926, poručenským soudem schválené, vloženo vlastnické právo žalobkyni, tehdy ještě nezletilé Anně S., ve vložce č. 711 kat. území D. Ž., jejíž podstata se skládala z domu č. 128 se stavební parcelou č. 193 a poz. parcely 159, 160, 1716 a 1713/1. Usnesením z téhož dne, č. d. 151/27, byl vložena výmaz zástavního práva pro dědickou pohledávku této nezletilé Anny S. v částce 2.450 Kč na nemovitostech ve vložkách č. 80 a č. 422 kat. území D. Ž., které žalobkynina matka prodala. Z výtěžku tohoto prodeje byly pak se schválením poručenského soudu koupeny pro nezletilou Annu S. nemovitosti zapsané ve vložce č. 711 téhož katastrálního území. Vklad zástavního práva pro dědickou pohledávku nezletilé Anny S. v uvedené vložce (č. 711 kat. území D. Ž.) nebyl možný, když jmenovaná nezletilá se stala knihovní vlastníci této vložky, neboť bylo by došlo k utvoření vlastnické hypoteky nepřípustné ani podle platných zákonitých předpisů III. dílčí novely k obč. zák., kterou byla vlastnická hypoteka uznána jen výjimečně za určitých předpokladů, o něž tu nešlo. Nezletilá Anna S. neutrpěla ani tímto postupem ve svých majetkových právech žádnou újmu, neboť získala místo zástavního práva pro svou dědickou pohledávku ve vložce č. 711 kat. území D. Ž., vlastnického práva k nemovitostem v této vložce zapsaným a hodnota nemovitostí tam zapsaných převyšovala 30.000 Kč

a byla zadlužena jen asi do polovice, jak bylo zjištěno při pozdějším prodeji větší části oněch nemovitostí. Kupní smlouvou ze dne 13. listopadu 1928 byly totiž za výslovného souhlasu nezletilé Anny S., tehdy skoro již 16leté, a se schválením poručenského soudu a krajského soudu v Ch. prodány dům č. 128 se stavební parcelou č. 193 a pozemky p. č. 1716 a 1713/1, vl. č. 711 kat. území D. Ž. za 31.500 Kč, z kteréžto částky bylo 21.500 Kč v hotovosti zapláceno a složeno pro nezletilou Annu S. u notáře Hugo T. v Ch.

Až do tohoto období nebyla tudíž žalobkyně poškozena postupem poručenského soudu v příčině své dědické pohledávky, neboť byla odškodněna částkou daleko vyšší, totiž 21.500 Kč, tato částka se snížila arciť po zaplacení dalších dluhů s prodejem nemovitostí souvisících na 14.397 Kč 93 h, leč také v této výši značně přesahovala dědickou pohledávku nezletilé Anny S. 2.450 Kč s příslušenstvím.

Z poručenských spisů jest však patrné, že vlastní příčinou majetkové újmy, kterou podle svého tvrzení nezletilá Anna S. utrpěla, bylo vadné provedení novostavby, kterou jmenovaná nezletilá provedla společně s Kateřinou P. na pozemcích č. kat. 159, 160 kat. území D. Ž., které si ponechala při prodeji nemovitostí, zapsaných ve vložce č. 711. Poručenský soud schválil sice současně se schválením kupní smlouvy ze dne 13. listopadu 1928 též stavební smlouvu, kterou dojednala nezletilá Anna S. s Kateřinou P. a podle které činily stavební výlohy 42.906 Kč. K úhradě této částky by však byla dostačovala část kupní ceny, která byla vyplacena prodávatelce v hotovosti a jež podle původního výpočtu činila 21.500 Kč, a zápůjčka 25.000 Kč, kterou jí se schválením poručenského soudu poskytla Městská spořitelna v K. Dodatečně se arciť — jak svrchu bylo doličeno — část kupní ceny v hotovosti vyplacená snížila zaplacením dalších dluhů souvisících s prodejem nemovitostí odepsaných z vložky č. 711, a z příčiny provedení novostavby vznikly difference a spory mezi Kateřinou P. a nezletilou Annou S.

Za toho stavu věci nehrozila ještě žalobkyni v době schválení stavební smlouvy ani z provedení stavby majetková újma a nelze spatřovati porušení úředních povinností poručenským soudem již v tom, že dotčenou stavební smlouvu schválil. S jiného hlediska nelze uvažovati o správnosti postupu poručenského soudu při schválení stavební smlouvy, neboť žalobkyně nedoličila, zda a které podmínky této smlouvy snad ohrožovaly již předem její majetkové zájmy. Po schválení stavební smlouvy poručenským soudem bylo hlavně povinností zákonných zástupců tehdy nezletilé žalobkyně, aby na řádné provedení stavby dohlížely, neboť tento povinný dohled nemohl vykonávati poručenský soud. Podle § 22 obč. zák. jest totiž jmění sirotků svěřeno péči poručenského soudu, pokud jde o jmění opatrovanců podle § 282 obč. zák., péči opatrovnického soudu. Přímá péče náleží soudu podle § 222 až 227 obč. zák. při zjištění a zabezpečení jmění sirotků a opatrovanců. Jakmile však jest ustanoven poručník nebo opatrovník, má on spravovati jmění sirotků s pozorností poctivého a

pilného otce rodiny a jest práv z každého opominutí v té příčině (§§ 228 a 282 obč. zák.). Povinnost poručenského nebo opatrovníckého soudu pečovati o jmění nezletilců jest tudíž druhořadá; na prvním místě má povinnost poručník nebo opatrovník (§§ 264. 265 obč. zák.). Soudu přísluší jen povinnost, aby ho kontroloval a jeho mimořádná opatření podle § 233 obč. zák. schvaloval (viz rozh. č. 11538 Sb. n. s.). Vyvinula-li se průběhem novostavby, nad níž měli zákonní zástupci bdíti, aby se prováděla ve prospěch nezletilé, věc v neprospěch tehdy nezletilé žalobkyně, byli by v té příčině odpovědni její zákonní zástupci, a byly by tu předpoklady § 265 obč. zák., podle něhož by se žalobkyně mohla domáhati náhrady škody na poručenském soudě teprve, kdyby nebylo jiných prostředků k náhradě.

V souvislosti s tímto ustanovením občanského zákona jest však třeba řešiti otázku spornou v praxi a nauce, zda § 265 obč. zák. nebyl zrušen ustanoveními pozdějšího zákona syndikátního ze dne 12. července 1872, č. 112 ř. z.

V § 264 obč. zák. jest vyslovena zásada, že poručník odpovídá jen za své zavinění; zároveň se upravuje poručníkovu odpovědnost za cizí zavinění. S tímto předpisem přímo souvisí následující § 265 obč. zák., jenž má nadpis »podpůrné ručení poručenského soudu« a který stanoví, že i poručenský soud, který zanedbá na újmu nezletilcovu svůj úřad, jest za to odpověden a zavázán nahraditi škodu, n e n í - l i j i n ý c h p r o s t ř e d k ů k n á h r a d ě.

Z doslovu řečených zákonných předpisů je patrné, že doplňují jen předpisy, jimiž občanský zákon (§§ 1293 až 1341) upravil právo na náhradu škody a zadostiučinění a do nichž byl pojat také předpis, souvisící zřejmě s ustanovením § 265 obč. zák., že si proti zavinění soudcovu lze stěžovati u vyššího úřadu, který stížnost vyšetří a posoudí z úřední moci (§ 1341 obč. zák.). Toto ustanovení občanského zákona (§ 1341) bylo provedeno pozdějšími zákony upravujícími jen povšechně předpoklady syndikátního ručení soudcovských osob, a to čís. nař. ze dne 12. března 1859, č. 46 ř. z., které zase bylo nahrazeno zákonem ze dne 12. července 1872, č. 112 ř. z., jímž bylo upraveno právo stran žalovati pro porušení práva způsobená od soudcovských úředníků u vykonávání úřadu. Z § 1 posledního zákona je patrné, že také syndikátní nárok jest nárokem na náhradu škody ze zaviněného bezprávného činu (viz rozh. č. 3245, 9902 Sb. n. s.), a zákon sám se v § 5 dovolává obecného práva občanského. Z toho je patrné, že nebylo úmyslem zákonodárce změnití nebo vyloučiti některé předpisy občanského zákona, týkající se nároků na náhradu škody. Ani z důvodové zprávy k dotčenému zákonu (Kaserer, Materialien zum Syndikatsgesetz, str. 20 až 56) nelze usuzovati na úmysl zákonodárcův vyloučiti zvláštní předpis § 265 obč. zák., který ustanovuje jen podpůrné ručení poručenského soudu, zanedbá-li na újmu nezletilcovu svůj úřad.

Ani v zákoně č. 112/1872 ř. z. není žádného předpisu, jímž by mohlo býti dotčeno ustanovení § 265 obč. zák., zejména to nelze do-

voditi z předpisu § 1, pokud ustanovuje, že poškozený může pohledávati náhradu škody, kterou mu způsobil soudcovský úředník, buď jen na provinilém úředníku soudcovském, nebo jen na státu, nebo na obou, a že provinilý úředník odpovídá jako hlavní dlužník a stát jako rukojmí a plátce (§§ 1357, 1358 obč. zák.). Z toho plyne závěr, že jde-li o škodu, kterou podle tvrzení způsobil soudcovský úředník při vykonávání svého úřadu jako poručenský soudce, a nelze-li předem vyloučiti možnou spoluvinu poručníka nebo jiné třetí osoby na vzniklé škodě, musí se poškozený domáhati náhrady škody na poručníkově nebo ostatních osobách, jimž lze přičítati zavinění, a teprve kdyby touto cestou nedosáhl náhrady, mohl by se po případě domáhati náhrady podle § 1 zákona č. 112/1872 ř. z. jak na provinilém soudcovském úředníku, tak na státě, který by arciť také v tom případě ručil za škodu jako rukojmí a plátce.

Tento výklad jest také v souvislosti se skutečností, že i ručení podle syndikátního zákona jest do jisté míry jen podmíněné v ten způsob, že soudcovský úředník a stát ručí za škodu jen tehdy, když neposkytnouji proti škodě straně způsobené pomoci prostředky opravné v řízení soudním předepsané.

V souzeném případě neodůvodnila žalobkyně žalobní nárok tvrzením, že se nemohla domoci náhrady utrpěné škody na svých zákonných zástupcích, jejichž zavinění v příčině vykonávání poručenství nelze — jak svrchu bylo vyloženo — předem vyloučiti, a je proto žaloba, o niž jde, podána předčasně. Nebylo tudíž odvolání vyhověno, nýbrž byl napadený rozsudek potvrzen, arciť s dodatkem, že se žaloba zamítá jen pro tentokráte.

Čís. 16495.

Obmeškaly vydražitel odpovídá hypotekárnímu věřiteli, jenž byl při opětné dražbě uspokojen pouze zčásti, jak za to, oč dostal přikázáno méně, ježto byl státu přikázán v přednostním pořadí převodní poplatek z první dražby, tak i za škodu vzešlou ztrátou na úrocích důsledkem toho, že mu byla jistina vyplacena později, než by mu byla vyplacena, kdyby první dražba nebyla zmařena.

(Rozh. ze dne 16. listopadu 1937, Rv I 1270/36.)

V exekuční věci proti Václavu a Kateřině A. vydražily žalované Vlasta a Věra A-ovy při nucené dražbě konané dne 29. února 1934 nemovitosti, zapsané ve vložkách č. 112 a 113 kat. území K., za nejvyšší podání 265.100 Kč, avšak dražební podmínky nespĺnily, takže musila býti dne 18. října 1934 provedena opětná dražba, při níž bylo dosaženo nejvyššího podání o 33.100 Kč nižšího, než bylo dosaženo při první dražbě. Tvrdic, že pro obmeškání žalovaných vydražitelek se zaplacením nejvyššího podání musilo dojíti k opětné dražbě a že tím jí vznikla škoda mimo jiné proto, že rozvrhovým usnesením vydaným po